

۱۳ ایلول ۱۹۱۷

صافی : ۱۰

برنجی سہ

علم ، صنعت و اخلاق دارُ هفته‌لی مجموعہ

عالمه ادیب

موسوع و حکام

۱۹

فاسم شناسی

- امویل زولالک روحته
- اتحاد ایبریورم -

اوروپادان کللی ایکی سنه اولدنی حالده استانبولک الک چوق طاعش ، الک چوق خسته لی وصف مسلکیله پارتا فراغش الک زنگین دوفتوری اولیور برمشدی . هم یولری هیچ آرقه سندن قوشمان ، لاش ایتمدن ، اوزوله دن ، صرف معنائی ، انتظامی و قابیلی ایلله الله ایتمدی . ذاتاً استانبولک الهزنگین مسلمان تجاری اولان باباسی ده طبعی اولغنده کی بارز اولمایان ، فقط اکیلده بین ثانی ، نقراته اعتنا ایدن و مشکلات قارشیشنده هیچ تیترینه بن مبردن اعصابی ، مترع قفسیه موق اولمشدی . فاسم شناسی پدر و والده سنک بر چوق سنه لردن سوکری بر کان بکانه چوجوقلری اولدیفندن اونی حیاتی قرانه حق بر آدم دیبه پشدرمی دوشنه سنلره کندی کنجلیگری فدا ایدمه لره او قدر زحمله مولیادقلری پاره ایلله مبدول سعدانلر صافون ایلیله چک سوکری بر چوجوق دیه غیله لرلیک ایجاد ایتدیکی هر مساعده و سونجی اولنک اولکنه بابیشلردی . فقط او ، لالا و دادی ایلله بو یون شیارین ، صریض و نیل بر چوجوغه بکزمه مشدی . باباسنک قوی بیله سنه توارث ایدن فاسم شناسی عینی زمانده محلی ، فعال و او یولرنلک ، ایملرنلک باشنده موق اولنجیه قدر دائماً عین درجه ده بر عتاد و سکون ایلله اوغراشان بر چوجوقندی . نهایت ، الذور ، الک چوق چالیشقله ایلله ایدیلر بر مسلک دیه دوفتور اولندی . او کنج بر طبیعه طلبی هم ایکن الک اخبار خوجه لردن دهانلرین بر کینجانه می واردی کوچک برلا یورلاروی ایچنده هر یکی آری ، هر یکی نظریه یی استلام ایچین باباسنک قوتلیله نهایتن و قارون یی رقلر آراستنده مترع قفسیه چالیشدی کی ، چالیشوردی . نهایت اوروپایه یونون ، دویوب مشهور و زنگین بردوفتور اونی ایلله دکل دائماً - حقیقی برکتورن چیلانقله کورمک ایدین و اولنک ایچین بعضاً تلغوب باشنده قرق سنه کوکلی سیر ایدن ، بعضاً جام شیشه لر آراستنده میفرورلرله باش باش یونون بر حیات کچین علم آدم لرنلک آتین عشقیله کیمدی . او زمان فاسم ، اولدقجه انکشاف ایغش طبیعی و محلی برکنج اولله برابر ، قارین ، اولنک حیائنده یوبوک بروقع طوعه مشدی . قارین وارکنکلی بر برینه سوق ایدن و اولنک متمدنه حیاتک بسیط بر تجلیسی اولان حسی یالکز بک ایلک زمانلره ککندنه تدقیق ایتمکله قانشدی . خیالی اوق ، انسانلرک ات ، فان و کولک اولان کسندن باشه اجزای موجودیه لایق بر اقدیفندن قانلارده نه فضا له مکوروی برانجذاب کورمش ، نه ده نقرت و یاسنی جلب ایدمه کلان ، حیل و کوسترش برمشدی . اولنک اوزور قانلارده مسلکک عاقل محصلی نیتیش ، کینی ایچین درت سنه داهای اوروپایک الک قدرتی استادلری قارشیشنده ، الک مکمل لابوراتوری ایچنده چالیدقدن سوکرا بر آرزوها کینیلرین وجودی اوستنده تپه سنلله ساچلری غائب اولش بر حالده ، کوزلکاری

آرقه سنده بر چوجوق قدر ساده سیاسی و بر اختیار کی درین و کوروسی کوزلریله دونمندی .

حیائنده تواب ، بو یون باغی ، یونون کینک نقرغانی هیچ بر بر طوعه قله برابر اوکلی اوموزلرنلک ، قوتی اوزون وجودنک ، چیلایک باشنک ، بول و راحت توابلری ایچنده اولنک کار و جالب دقت کوستر بر شخصیتی واردی . الک چوق انسانک نظر دقتی ، بیانه منزه ایچون و ناسل توفیق ایدن شی ، بلکه ده بر آرسلان قفسی قدر یوبوک باشنده ، اکلی و پیراس آتی التده کی بر آرز دوتوق سیاه و درین کوزلردی . سوکرا قوتی بورنی آتنده کوزلرنلک متواضع ، اوزاق فقط عنود بیسنه اشتراک ایدن بیاض دیسارلیه قوتی ای بر آغزی واردی . کوزلرک سطحندن دکل قاسمک تا بنلکندن کلن بو تبس ، او دوافلری و کوزلریله انسانه باقارن ، چوجوقلندن بری اطرافنده کیره یالکز اوکا قارشی انیت و عیبت حسی ذکی عین زمانده ، قارشیشنه کینله می غیر قابل بر طاعت و تسلیمیت آرزوسی الهام ایدر ، و قارشیشنده کیلر هان هیچ اوکا مقاومت ایغزلدی .

ایتنه یوبله کچ کنج ، یاقیتقلی ، عالم و قارینلی بردوفتور اولارق استانبولک دوندیک زمان حیائنه و برده کی استقامت حقدنه معین بر قراری یوردی .

شیزاده باشنده کی قونالرنده ، اخبار و تک باباسیله ، اولنک ، یالکز لغنده یاننده اوطور مامی ایچین رجا ایتدیکی ککندن کنج بر قارشی و عالمی یولنیوردی . قاسم شناسنک نامی اوله لی درت سنه اولمشدی . اختیار باباسنه محبه می ایلله اولنک قارشی بابشورلدی . قاسم شناسنک محبه می ، صمیمی ، محافظه کار وجدی اولان باباسنه نسبتاً معقول سورده الافانه ، مشرب ، منتهین و دعوت حیاتی سور بر آمدی . او ، قاسم شناسی اوروپایه کیندن سوکرا اولش اولدیفندن کنج دوفتور ایچون بکنکی اوده تماماً یکی برسی ایدی .

هر کجی ده محبه می منظم ردفتوق ، سیوری سیاه صفای و تک کوزلکی ایلله شناسی استقبال ایتدیکی وقت ، بر آرز اوندنه ، طریف ، بلند ، سیاهلر بر قارین سکر یاشلارنده قدر آتون ساحلی کوزلر بر کوجوک قوتله آیانده دورو یوردی .

محبه می ، مدنیک ، حریت و ولکی غایبکار بر طولله ابدال ایدن متمم بر نرا کتله قاریسی یکننه تقدیم ایدی . غارده بکله شن قانلار ، نرن آیانسه نلوسه کلدیکی دوقه دئیری بالجه لرده بولارده دولاشان انسانلر سکن سنه اولکنه نسبتاً شناسی به داهای ای کینمش و داهای صریض طوری کورونی یوردی . ملکتنه کینلرک لابوراتورلره ، دارلر و دارلره بر آرز غیر شخصی سورده اوکا تأثیر ایدن ملکتنه بیکسکی قارشیشنده ، کنج دوفتورک پشنده غیر واضح ، اوجیجی فکرلر بر بری قووالا یوردی .

بردن بره ایکی طوبیول چوجوقالی ، ایکی یوبوک مادی چوجوق کوزی اوکا دوتجه ، یولر زده قارینق فکر لر آلیشایان ذهنی یوبوک بر عمو قوتله (عاطفه) به دودنی . قوتی کوزلریله کوجوک تا باشنک خداسنه قالد براق اولنک کوجوک یوزنک ، خطرلرنده کوزلی دولاشقدن مرکز آله منی منی بیاض بر آیین اوستنده دالنا لان ایپکارک رتکندک صاری کوزلرده دوست و ساده کوزلریله توفیق ایدی . قاسم شناسنک صحیح و قوتی شخصیتک درن داکلیسی ، یونون علم و قابیلیته رعنا ، اوکا انسانلر قارشیشنده ایچین متواضع ، ایچینقده ملاحظه بر بیانیچ حسی و بر بری . بلکه بونک ایچین ، بلکه کندی قوتی ، اولنر ضعیف اولدقلری ایچین او یونون چوقرله اکلابان و سون بر باغله نایدی .

و عاطفه ایلله ایلک نطرده - دوستلک معلق و قارینق قسبی عاطفه نک کوجوکله ابتدای قارین ملی اداره ایتمک شرطیله - بوعلوی

راہبانی تاسیس ایدیبوردی . بودہ، معلم رضی بہ عائد محبتی استنات ایدیلرسہ، بونون ملکندہ حاصل ایدیدیک بنگانہ دوستاق اولوق قالدی . آراہدہ اوعلطفہ ایلہ مشغول اولورکن مجہمی سہ رفتہ بک قادیسلہ کوجوک تبدلر نامالی ایدیبوردی . کتچ دوقور نہایت، شکستک آزیقن قالین وقیعتی سستی ایلک دفعہ ایدیدئی :

— سز کوجوک بزم طن ایتدیکر دکلی قاسم بک ؟

طیبی دکلی ؟

— خارہ طیبی دکل ! بزم جوجوغز بر دفعہ اوغلان، ہم بودر بویوک دکل . سزہ مجہمکز یازمیشدی . شیبیدی اوروپادہ دمنکزک عالمہ کزلہ نقدر مشغول اولدینکی کوربورم .

قاسم آزیقن سینیلدی . فقط حیانتہ و مسلکنتہ تاس ایغین شیلری اوزاق دومانلرکی تلق ایدن ذہنی شیبیدی مجہمک سنک اوزاک جوجوغندن زایدہ، یانندہ آلتون باشی تا قولوغہ صوفان کوجک فیزک ایلدینکی اساقق ایستہ بوردی .

— بوکوجوک کیمک جوجوغی ؟

مجہمی جواب ویردی :

— (ہیرہ) نک ہمیرہ زادہ می .

طیبی ہیرہ شکسی اولاجدی . شیبیدی ایلک دفعہ اولازق افریا اولدیلری بوساھل قادیہ قتلہ باقارکن، عالمہ ایلہ متاہیلرینک نہ قدر کوزہ چاویاق دوجدہ اولدینکی کوردی . عینی آلتون کی ساری کوزلر ، داھا ساری، داھا دونوق، جوجوقاقی یورالانقلری بریرہ بر قادین سیاسنک متشکل خطاری کورون اوزون بر سیاہ، معظم اعضای وجہیہ آلتندہ طرائش ، کیلشد قرال قاشلری اوزرنہ اینن ساری صاجلر ، سوکرا قرال یوشاق کیرپیکر ، نقاردقی جالب صورتہ زدنلش یورون کوز قیاقلری .

شکسی بلہ مرکون تصادف ایدیلن بر سیاہ دکلی . اوزون صاغلام وکوزل وجہی اوستندہ صاغلام وکوزل باشندہ، بردنرہ یورولان، غیر طبعیبلہ کوزلرینک آلتی و قیاقلری کوزہ قیاق بر تضاد پایبوردی . قاسم شناسنک کوزلری قادینک دوداقلرینک قور . بئرنندہ عینی یوروغونق و خستہ نق ایزلری آراددی و ذہنی بردنرہ حکمی ویردی :

— ایستہ بک بر قادین !

اومکلبہ مجہمک کوجوک دودل، ضعف، بیکیک یوزی، بیاض تیز بقہ سندن بکچن معنائز باقی، بوتون کون تیزلرکی محافظ ایدن ایجہ بخافیلرہ قارشیرنہ چقدی . بوتربیی، جاسز اوغلان شکستک بردنرہ خط حرکتی آرایان کوزلری اوکندہ بیلہ قاسمک قالی ایستہ بئدی . عالمہ، بکی کان مجہمی داھا جوق غہمکدن مغرور، سیری عی آلتون کوزلرینک الکشا بق، الک شستیزی نظر لیلرہ باقارق قاسم قولندہ آکمشل کی کلدی .

قاسم شناسی داھا بیاضلشکی، داھا اختیار لاشن باسیلہ دون آبرلش کی بربری اکلایان سادہ سلاملرہ سلاملاشیلر . ایکسی دہ قاسمک آنتہ سنک قاسم هنوز ببقری کان کتچ بر طلیہ اوایلہ شمدنورہ بترکن باق . سیاہ کوزلرندہک پاشلہ دوشونیدلر و ایکسی دہ سکوت ایتدیلر . اختیار داھاضہ اولوق، مین و اکل اوموزلر اوستندہ تپہمی آکیش بویوک باشک شافلرندہک بیاضلرہ، سیانک ثباتکار خطلرہ باقدی . قاسمہ پاسنک آبرلشی زمانی پک اوزاق اولادینکی غیر واضح براللہ دوشونیدوردی .

ہر صبح عمر آغا باغچہ قواسنک اوزرنندہ الندہ بوموش رجوجوقدن بویلہ باقیدیل : وقور ، بویوک برآمد کی کلن قاسم شناسیہ دولو کوزلرہ باقارکن، حق ایا قالی، فقط بر آز دالمن، اونوقتان قاسمک

اسکیلرہ التفات ایتہ سندن بیلہ اونی داھا بویوک بولازق غرور لٹان قلی قباریرکن، قاسم اقلری جہندہ کندیبیلہ برابر بیون شیل آغاچلر، اولک چایسنہ قدر طرمانان صاماشیلر و کاکلرک بہار طراوتلری آکاسندہ دولاشیوردی . آودہ اولک قدر ارکن قاقان بوندی . یالکز، آرتان صباح وطولرندہ باغچہ جہمباہ جسات ایدمہین رومانیزملہ پاسنک بچرہدن کندینی سیر ایدن بیاض باشندہ سنلرک عروشدننی نمناک ، مشفق و متنبس بر سلا می اونی قارشیلایوردی .

کلدیکینک اوچنچی کونی ایدی . آقاسیانک آلتندہ آچنک باشندہ کون چیلرک سیرینکی ایلہ صابلی قولارکن، کوجک برال ، باری قورقاق، باری سونچلی، قولی یاقالامندی . باشی چور بچہ، ساری کوزلرندہ نورلر، ساریشین بنافلرندہ کاکلرہ عطفہ کی کوردی . او پنے دوداقلری قیصرق، بر آغزغورور، بر آزدہ کندینی معذور کوسترمک ایچین اندیدہ کی، بھول بر سسلہ آکلتایوردی :

— بن یاناغم پیرنکک اوکندہ، بچرہدن سنی ... سزی کوردم، تیزمی اوایتدیرمادن کیدم، یوش یوش کادم .

چوجوغک متحکم و براق کوزلری اولک متعینی قزاق ایچین یوشادی ، دومانلادی . قاسم ایلہ کوجوک باقی سکوت و بریمی بر شفقنہ اوتشاریوردی . سوکرا اونیکلر یواسکی وکوزل باغچہ اسکی ایک دوست کی الالہ دولاشیلر . قاسمک باشی بر آز جوجوغہ، کیش، آغیر، جدی سسلہ اونیکلر قونوشیوردی . فقط جوجوق دیکلر کی کورونمکک برابر کوزلرندہ اندیہ ایلہ دالیوردی . بردنرہ :

— بوکون اود کیدہ جکدم ... دپدی و آرقہ سنی کتیرمہدن صوصدی .

— بچین ؟

— آنتہم سادہ بازارہ قدر اذن ویردی .

— اویلہ ایلہ طیبی کیدرسک .

— اما نی کتبت ایستہ بوم .

— آنتہ کی کورہ چک کلدی ؟

چوجوق باشی اکدی ، دوداقلری تیزمہ بوردی . او زمان بو براماز ، فعال و جوال چوجوغک بر قادین قدر حساسیتی و مغفلیتی قاسمک دھندہ رقیق بر نجس اوایتدیردی . نہ واردی ؟ چوجوق آوندہ مسعود دکلی ایدی ؟ بک طیبی ومادی کورون بوکوجوک قیزدہ نہ واردی ؟

عاطفہ کوشدہ برقریہ آلتندہ نہایت دردنی دودکی . آتاسی و باباسی ارن کونندہ بویوک باغچہ بر آودہ اوطوبوریوردی . آنتہ سی اولاری اونیکلہ چوق اویتاردی . فقط شیبیدی ہب سیقینل و یالکز اوطوبوریوردی . باباسی ہر آقام کلہ بوردی . کلدیکی و قنردہ آنتہ سی آرتق کولہ یور، اویتایوردی . اونک ایچین خیری ایلہ اویتاہیلدیک بویو سویوریوردی . سوکرا بر آز خیریندہ شکایت ایدتی . هیچ اوون بیلایوردی . اوستی کیرنلکم ایچین بیلدیک اویتلری بیلہ آقم عقلی اویتایوردی . قوتل دکلدی ، قوشایوردی . ماصال بیلہ یوردی ، فقط عاطفہ پنے بر آز اونی سویوریوردی . شیبیدیہ قاسم شناسی اونک ایچین بکی وشایان حیرت بر عالم اولاندی . بو بویوک اوموزی، خلق العادہ کوزل آدم، اوکا ، اسرارلی کتبخانہ سندن انعام یکندن سوکرا باقاعد ماسولہ مندیدی . کم بیلر، بلکہ کوجوک قادین ذہنی اونکدہ بوتون اطرافدہ کیرلر کی ہر آروزی باجاق بکی پرواسطہ تھین ایدبوردی .

— پتہ دی —